

אמר ר' יוסי בר ר' יוסא כנען
 הוא אליעזר ועל ידי ששרת אותו
 צדיק באמונה יצא מקלל ארור
 לכלל ברוך. ויאמר בוא ברוך ה'
 אמר ר' יעקב בשם ר' יוחנן דבית
 גברין עבד ליה אפטרך ומה אם
 אליעזר על ידי ששרת את הצדיק
 באמונה יצא מקלל ארור לכלל
 ברוך. ישראל שעושים חסד עם
 גדוליהם ועם קטניהם בידיהם
 ורגליהם על אחת כמה וכמה.

ט (כד, ה) ויאמר אליו העבד. הדין
 הוא דקתיב (חושע יב ה) כנען בידו
 מאזני מרמה לעשק אהב. כנען
 זה אליעזר. בידו מאזני מרמה
 שהיה יושב ומשקיל את בתו
 ראיה היא או אינה ראיה.
 לעשק אהב. לעשק אהבו של
 עולם זה יצחק. אמר אולי לא
 האבה ואתן לו את בתי אמר לו
 אמה ארור ובני ברוך ואין ארור
 מתדיק בברוך.

6 (כב) וירא הם אבי כנען, (נראשית רבא) יש מרבותינו אומרים: כנען
 ראה והגיד לאביו, לקח הפז על הדבר ונתקלל.

החשה רברים צוח כנען את בנו אהבו זה
 יתנה ואהבו את הנול ואהבו את הומה ושנאו את ארזיכם ואל חיברו אכח

והיו עם זאת פעמים מהעסקים בהנהגת
 בני אדם והגדלת הממון והטפול ברכוש, וזה
 לדעתי ראיה שהם בשעת אותם המעשים היו
 עושים אותם באבריהם לא יותר, ודעתם לפניו
 התעלה לא תסור. ונראה לי עוד כי אשר גרם
 השארות ארבעה אלה כפי הכלית השלמות
 לפני ה', והשגחתו בהם המידית ואפילו בעת
 התעסקם בהגדלת הממון, כלומר בעת הרעיה
 ועבודת האדמה והנהגת הבית, מפני שכל
 הכליהם היתה בכל אותם הפעולות להתקרב
 לפניו יתעלה קרבה כל שהיא⁹⁹, מפני שהיתה
 תכלית סעייהם⁹⁹ במציאותם, המצאת אומה
 אשר תדע את ה' ותעבדה, כי ידעתי למען
 אשר יצוה וגו'¹⁰⁰, הנה נתבאר לך כי כל
 סעייהם⁹⁹ היתה הכליתה מופנית כלפי הפצת
 יהוד השם בעולם, והנהיג בני אדם לאהבתו
 יתעלה, ולפיכך נחשבת ביום הדין היותו

(מב) ואבא היום, היום יצאתי והיום
 באתי, מכאן שקפצה לו הארץ. אמר רבי
 אחא: יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן
 של בנים, שהרי פרישה של אליעזר כפולה

בהורה, והרבה גופי תורה לא נתנו אלא
 ברמזות:

הרה"מ רבי
 וי"ו רבי' כ"ב
 אג"ת ג"ת

קטנות וגדלות סוגית.

יז

בכל מין וסוג יש קטנות וגדלות, ויש גדול מאד
 במין אחד, אבל כללות המין הוא קטן לגבי מין הגדול ממנו,
 ויש קטן ממין גדול, שהוא מצדו ודאי קטן בלא ערך לגבי
 הגדול ממין הקטן ומכל מקום כתוכיותו גדלות גנוזה בכה.
 וזה נוהג כנשמות לא פחות מבגופים.

כל המעלות הגדולות, שהננו הרדים מאד לגשת אליהן,
 מפני שרואים אנו שראשונים שהיו גדולי עולם תרדו מהן,
 יש לדקדק עדיין שמה-אנו הננו עולים עליהם לא מצד אישיותנו
 הנשמית, אלא מצד מיניותה.

ויש שהדבקות האלהית העליונה, שהיא תפארת כל היקום,
 נתבעת מבני דורנו, והיא מתקבלת אצלם בצורה חשובה ורעננה,
 גם בתוכן כזה. העסקנות העולמית, והתרחבות שיה ושיג של דרך ארץ,
 אף על פי שהרמב"ם כתב על זה, שלדרגה זו אין איש
 כיוצא בו יכול להדריך, כי אינה מדריגת כל הנביאים,
 כי אם דרגת משה והאבות, אל נבהל מזה. יוכל היות, ובדאי
 כן הוא, שהדבקות האלהית שלנו, המתפשטת גם במעשים החומריים
 והקולטוריים, היא רק ניצוץ דק וקלוש מאד, והאורה העליונה
 של הדבקות האלהית, שהתנה הרמב"ם למודרכים על ידו,
 שתהיה שורה רק בשעת תורה תפילה, מצוה ועבודה,
 וזמני התבודדות מיוחדים, היא יותר ויותר עליונה ושלמה.
 שאין הציור שלנו תופסה. מכל מקום לא דבר רק הוא מה שאנו
 קרואים לדבקות תדירית, ומה שהסגנון הרני, שהילך ומתפרש
 יותר ויותר בדורות המאוחרים. עושה את התוכן האלהי הזה
 יותר שוה לכל נפש, ומה שהתכסיס המדעי שבעולם, השואף לגדולות,
 ורוח התעשייה והמסחר העשוי לכלי חת, הנותן לפני דורותינו
 תכונה של התהרות וחפץ של עליות רוממות, הם הם העוזרים
 להכניס תכונה זו בשדרות היותר רוחניות ויותר המימות.

כי אותם ההתעסקויות עבודה גדולה בהחלט,
 ואין דרגה זו דרגה שאפשר שיחשוב איש
 אשר כמוני¹⁰¹ להדריך בני אדם להשיגה.
 אבל אותה הדרגה אשר הזכרנו לעיל לפני זו
 הרי יש לשאוף להגיע אליה על ידי אותה
 החכשרה אשר הזכרנו, ולפני ה' התחנה לסלוק
 המעצורים המבדילים בינינו ובינו¹⁰², ואף על
 פי שרוב אותם המעצורים ממנו כמו שבארנו
 בפרקי נאמר זה¹⁰³, עונותיכם היו מבדילים
 ביניכם לבני עלייתם¹⁰⁴.

שריד קטן מדבר גדול הוא יקר ומעולה מדבר קטן שלם. ניצוץ אחד מאור חיי האבות, מקדושתם וגבורת אלהים העליונה שבגדולתם. ההולך ואור באחרית הימים להשיב לתחית עולמים את ישראל, ועמו יהד את העולם כולו. ע"פ סדר והדרגה, הוא נעלה ונשגב מכל הקדושה הגלויה שבתוכן של אמונה ויראה, תורה ומצוה, של ההמשך המועתק מספיחי ספיחים של בנים, "יפה שיחתן של עבדי אבות יותר מתורתן של בנים". ושיחה זו היא מהיה דור אחרון באהבה מסותרת, בה מתגלה התוכן הכביר של "זוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה". נדחים הם האורים הקלושים, "שרגא בטיהרא", החוצפא מגרשת אותם ובתוכה רווח ד' נוססת. גדולי קדושי עולם יכירו את הרז ויצדיקו קודש. הם, בתומתם העליונה, יחברו את תורת הכנים לשיחת האבות ועבדיהם, ותורה מעוטרת בכל הוד ובכל גבורה, בכל חן ובכל תפארה, תתגלה להיות לעטרת צבי ולצפירת תפארה לשאר עמו. חזקו אל תיראו! אור משיח מתנוצץ, גאולת עולמים מופיעה מכל החרכים, מחושך הרשעה והכפירה המנוולת, הבנויה וחדלת אישים, בא יבא אור עליון, אשר יעמיד במרחב רגלי ישראל וירומם בכבוד קרן עם יודעי אלהיו, יאיר אור על כל מחשכים ויעודד קדישי עליונים בישועת אמת, רק חסדי אבות ישארו, וכל ענוי לב, אשר ידעו איך להיות בעיניהם דכאים וגבורים יחד, אלה הם אשר יכירו אור התורה העליונה הנובעת משיחתם של עבדי אבות, שהיא גאולתם של בנים.